

Галина ГРИМАШЕВИЧ

ПОЛІСЬКИЙ СВІТ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ НИКОНЧУКА

Поетика Полісся – це безцінний космічний золотослів.
Микола Никончук.

У статті акцентовано увагу на поліських складових поетичної творчості М. В. Никончука, проаналізовано поліські діалектні риси, використані автором у восьми поетичних збірках.

Ключові слова: М. В. Никончук, Полісся, поетична збірка, діалектна риса.

Постать Миколи Васильовича Никончука як відомого вченого-діалектолога та його наукова спадщина привертала увагу дослідників ще за життя засновника Поліської діалектологічної школи, але найбільше – після його відходу у вічність.

Так, у 1997 році світ побачив збірник наукових статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука «Велике лядо»¹, до якого увійшли статті українських та білоруських діалектологів, які досліджують поліські говори. У ньому Тетяна Ольховик проаналізувала діалектну лексику в поезії М. В. Никончука, наявну в трьох перших поетичних збірках². Після смерті вченого вийшли друком такі видання: збірник пам'яті професора Миколи Васильовича Никончука «Поліські зворини», у якому представлено наукові розвідки побратимів-діалектологів, колег, учнів з України та Білорусі³; стаття В. М. Мойсієнка «Збирач поліських скарбів: Микола Васильович Никончук (1937-2001)», у якій досліджено наукову спадщину професора, показано джерела його формування й натхнення, та його інші пулікації⁴. Однак найповніше

---

¹ Велике лядо: Збірник наукових статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука. – Житомир, 1997. – 256 с.

² Ольховик Т. Діалектна лексика в поезії М. В. Никончука // Велике лядо: Збірник наукових статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука. – Житомир, 1997. – С. 144-149.

³ Поліські зворини: Збірник пам'яті професора Миколи Васильовича Никончука (1937-2007). – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – 246 с.

⁴ Мойсієнко В. М. Збирач поліських скарбів: Микола Васильович Никончук (1937-2001). – С. 75-81; Мойсієнко В. Микола Васильович Никончук // Волинь-Житомирщина. – 1997. – № 1. – С. 90-93; Мойсієнко В. Микола Васильович Никончук (1937 – 2001) // Відомі педагоги Житомирщини. –

презентовано матеріал про вченого в книзі «Професор Микола Васильович Никончук: Матеріали до бібліографії вчених», упорядником та автором вступної статті до якої є П. Ю. Гриценко.⁵ У ній представлено бібліографію М. В. Никончука, яка нараховує понад 80 наукових праць.⁶ П. Ю. Гриценко показує життя М. В. Никончука від перших кроків у науку – до становлення Ученого, аналізує наукову спадщину професора Миколи Никончука, його взаємини з науковцями, зокрема із сім'єю Толстих, робить такий згальний висновок після ознайомлення з його кандидатською дисертацією: «Треба було вирости з Полісся і жити Поліссям, щоб з такою докладністю і точністю відтворити лексику і семантику цих говірок!»⁷

Крім наукової спадщини, М. В. Никончук залишив нащадкам 8 поетичних збірок, у яких він розкривається зовсім іншою гранню, але незмінним залишається його глибинний зв'язок із поліською землею, висловлений через поетичне слово.

Об'єктом нашого дослідження є поетичні збірки М. В. Никончука «Веселе весілля» (1991), «Зворини» (1992), «Незгаркамін» (1993), «Грезно» (1996), «Її величність жінка» (1999), «Тріумфальна арка» (2000), «Шиндрики да миндрики: Книга поліського гумору» (2000) та «Голгофа» (2000).

Предмет дослідження – Полісся крізь призму поетичного слова Миколи Васильовича Никончука.

Як було зазначено вище, Т. Ольховик частково проаналізувала діалектну лексику, використану М. В. Никончуком у виданих на той час поетичних збірках «Зворини» (1992), «Незгаркамін» (1993), «Грезно» (1996) (за її підрахунками, близько семи десятків лексем). Авторка відзначає, що діалектна лексика в поезії Миколи Никончука набуває особливої сили художнього звучання в синтезі з іншими шарами лексики літературної мови. Автор використовує лексику північних діалектів як джерело живого образу, для виразнішого показу характеристичної риси, деталі реальної дійсності.⁸ Авторка вибрала із зазначених поетичних збірок лексичні діалектизми з тематичних груп лексики «Назви особливостей місцевості», «Назви рослинного світу», «Назви

Житомир, 2003. – С. 406-407.

⁵ Професор Микола Васильович Никончук: Матеріали до бібліографії вчених / Упор., автор вступної статті Гриценко Павло Юхимович. – К., 2007. – 80 с.

⁶ Там же. – С. 56-66.

⁷ Там же. – С. 18.

⁸ Велике лядо: Збірник наукових статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука. – Житомир, 1997. – С. 145.

побутових реалій», звернувши одночасно увагу й на частину слів зі сфери бортництва.

П. Ю. Гриценко в зазначеній праці, досліджуючи наукову спадщину М. В. Никончука, оцінює і його поетичне слово: «Слово, ритмізований чи римований словоряд для М. В. Никончука мали особливий смисл. Він чувся затишно в ритмі слова, у незвичному поєднанні, переплетенні слів, що відкривало інше – внутрішньослівну змістову наповненість. Тому з роками вправиримування викрешували спалахи поетичних образів, увиразнювали незвичні грані слова. Самовираження у римованому слові захопило М. В. Никончука, а згодом почало домінувати, нерідко перебираючи на себе основну увагу, затінюючи навіть діалектне слово. Щоправда, і тут проступав діалектолог, давалася взнаки професійна увага до діалектного слова: часто виразне слово, невідоме за межами Полісся, але знакове для автора-поліщука, репрезентувало в поетичному тексті *alter ego* автора. М. В. Никончук ставився до своїх поетичних творів поважно, надавав їм книжковій завершеності. У проміжку від 1992 до 2000 він опублікував сім поетичних збірок. Це вірші різної тематики (природа, почуття, особливо – любов, життєві ситуації, філософські узагальнення, віршовані жарти, анекдоти та ін.), твори різного рівня версифікації, як вдалі щодо форми, так інколи – і не зовсім. Та найціннішим струменем у них є спраглисть слова, рух у його глибини – осягнення слова, що зримо проступають у багатьох поезіях».

Поліський світ увійшов у єство М. В. Никончука, давав йому насагу й терпіння. Полісся жило завжди поряд із ним, воно було його внутрішньою суттю. Йому боліло сучасне Полісся, яке значною мірою постраждало від аварії на Чорнобильській АЕС, він із болем дивився на передчасно постарілих матерів та батьків, дідів та бабів, які змушені були покидати рідні поліські місця, рідні ліси, що виразно проступає в багатьох поезіях.

Свідченням нерозривної єдності автора з Поліссям є не тільки діалектні назви збірок («Зворини» – джерела, «Грезно» – гроно), які, як зауважує. Т. Ольховик, покликані підкреслити життєдайність і важливість поліських витоків для автора, усе свідоме професійне і творче життя якого пов'язане з неповторним поліським краєм,⁹ а й використання в заголовках поезій чи в самих

---

⁹ Професор Микола Васильович Никончук: Матеріали до бібліографії вчених / Упор., автор вступної статті Гриценко Павло Юхимович. – К., 2007. – С. 55.

¹⁰ Ольховик Т. Діалектна лексика в поезії М. В. Никончука // Велике лядо: Збірник наукових статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука. – Житомир, 1997. – С. 145.

поетичних творах значної кількості власних назв, зокрема географічних, топонімів, імен людей (зазначимо, що деяким із них М. В. Никончук присвячує окремі поезії), через які показує нам Полісся. Так, збірка «Зворини» розпочинається поезією «Листвен» (саме таке написання подає автор, оскільки воно відображає вимову корінних жителів цього села, часто навіть і з м'якістю першого приголосного, хоча офіційна назва – Листвин). Очевидно, не випадково Микола Васильович саме цю поезію поставив на початок збірки, адже саме Листвен був першим джерелом (звориною), яке стало материнською колискою, відкрило шлях у нове життя, з якого вчений черпав насагу й натхнення упродовж усього життя. В. М. Мойсієнко зазначав, що Листвин надихав пам'яттю прашурів, материнською говіркою, любов'ю до предковичного.¹¹

Як засвідчила вибірка матеріалу, часто вживаними в поезіях є назви річок, які течуть переважно територією Житомирщини загалом і Полісся зокрема: Уша, Норинь, Славечна, Ятерів (Тетерів), Прип'ять, Случ, Гуйва, Уборть, Плотниця, Славутич; згадує поет Дідове озеро – первозданий куточок поліської землі, збережений на території Поліського заповідника.

Важливою складовою поетичних творів М. В. Никончука є назви населених пунктів Полісся (переважно Овруцького та Народицького районів Житомирської області), які залишили свій слід у житті поета, оскільки з одними з них були пов'язані приємні миті життя (дитинство, юність, зустрічі з рідними людьми), з іншими – хвилини смутку й болю, бо значна їх частина канула в небуття після аварії на ЧАЕС, а інші з'явилися на географічній карті України після переселення людності із забруднених радіацією територій: Листвин, Славечанщина, Словечне, Овруч, Липські Романи, Папірня, Білокамінка, Чорнобиль (Чорнобель), Народичина, Народичі, Болотниця, В'язівка, Звездаль, Дорогинь, Грезля, Коростень, Немирівка, Олевськ, Радча, Немильня, Любар, Житомир.

Життя М. В. Никончука було тісно пов'язане з багатьма людьми (поет часто у самих творах, інколи – у присвяті використовує їхні імена та прізвища), одні з яких відкрили йому дорогу в чарівний світ Полісся ще з самого дитинства, навчили любити рідну землю, берегти ліс як частину природи й поклонятися йому, бо він часто був єдиним рятівником поліщуків від голоду та холоду (баба Марта, тітка Степка, дядько Семен,

---

¹¹ Мойсієнко В. М. Збирач поліських скарбів: Микола Васильович Никончук (1937-2001). – С. 75.

мати), інші, найближчі, найрідніші, – були з ним поряд у щасливі й сумні хвилини життя (дружина Аллочка, брат Олександр, син Олександр, внучок Лесик), а ще інші – ті, які відкрили йому світ у науку, з ким він зустрічався на життєвих дорогах і образ яких надихнув його на звеличення цих людей у поезії чи присвяту їм своїх поетичних рядків (Микита Ілліч Толстой, Іван Михайлович Сльота, Марія Масловська, Іван Семенович Охрімчук, Юрій Миколайович Гайдай, Тетяна Колупайко, Захар Третьяков, Іван Петрович Жолонський).

Чому майже в кожній поезії М. В. Никончука присутнє Полісся з його людьми, краєвидами, життям, чому багато поетичних творів наскрізь просякнuto поліськими діалектизмами, які вносять у поезію красу поліського краю й показують унікальність цього прекрасного куточка? Відповідь на це запитання у вступі до збірки «Зворини», присвяченій 100-річчю Лиственської середньої школи, дає сам автор поезій, який із глибоким сумом відзначає: «Через відсутність публікацій поліська лексика фактично не ввійшла до українського літературного стилю, хоча ніхто не міг відказати їй у праві нормалізаторської участі, рівному праву південного словництва, що реалізувалося століттями завдяки численним публікаціям фольклорних матеріалів, використанням його корифеями красного українського письменства та вченими».¹² Автор (М. В. Никончук) просить у вдумливого читача поблажливості й розуміння його щирого бажання не «засмічувати» літературну мову діалектизмами, а перетикати полотно поетичного тексту самоцвітами поліських слів, щоби піткання вигравало дорогими його серцю візерунками лісової сторони – зелених легенів планети.¹³ Йому дуже шкода, що «... словниковий скарб Полісся навіть у наш цивілізований час, позначений шляхетним потягом до пошуків перлин духовної культури народу, залишається у глибоких схавезнях».¹⁴

Щоб словниковий скарб Полісся став надбанням людства, М. В. Никончук у поетичних збірках використовує значну кількість діалектизмів на всіх мовних рівнях. Хоча варто зазначити, що кількість діалектизмів у збірках різна. Так, найбільше їх відзначаємо в збірках «Зворини», «Грезно», «Її величність жінка», «Шиндрики да миндрики», найменше – «Тріумфальна арка» та «Голгофа». Водночас зауважимо, що в поетичній творчості М. В. Никончука відзначено найбільшу кількість лексичних та

---

¹² Никончук Микола. Зворини. – Житомир, 1992. – С. 3.

¹³ Там же.

¹⁴ Там же.

семантичних діалектизмів, найменше – фонетичних та морфологічних, що й закономірно, оскільки красу й неповторність Полісся можна передати саме за допомогою лексичних та семантичних засобів, а фонетичні й морфологічні особливості є додатковими для реалізації поставленої автором мети.

Так, серед фонетичних діалектизмів відзначено: 1) збереження давніх **О** та **Е** в новозакритих складах: *простор* (3, с. 5), *дом* (4, с. 23), *колочок* (7, с. 29), *на метлі* (3, с. 123)¹⁵; 2) наявність приставного та вставного **Й**: *їва* (3, с. 164), *Купайло* (2, с. 65), *прибаютка* (7, с. 5), *кресайло* (7, с. 22); 3) наявність приставного **І**: *ізроду* (4, с. 55), *ізводять* (4, с. 92), *ізведи* (7, с. 199); 4) відсутність протетичного **В**: *в ушах* (3, с. 10); 5) заступлення свистячого шиплячим і навпаки: *у шклі* (2, с. 82), *шклянці* (3, с. 122), *без шкла* (7, с. 91), *з доски* (4, с. 94); 6) свердіння **Р**: *незрачі* (3, с. 57).

Серед морфологічних рис виділяємо: 1) наявність у родовому флексії -А в іменниках чоловічого роду II відміни: *з вир'я* (5, с. 30), *від сміха* (7, с. 16), *два сусіда* (7, с. 6), *світа повідати* (7, с. 70), *подола* (7, с. 31), *народа* (7, с. 134), *два молодця* (7, с. 76), *із базара* (7, с. 182), *два чумаченька* (7, с. 197), *заповіта* (8, с. 18); 2) наявність коротких прикметників: *був прав* (8, с. 167), *готов* (8, с. 20); 3) наявність займенника **СЕЙ**: *до сих пір* (4, с. 24), *сих* (5, с. 29), *сеї* (8, с. 6); 4) наявність усіченої та повної нестягненої форми займенників: *за ню* (5, с. 138), *тою* (5, с. 13; 7, с. 165), *тої* (7, с. 170), *мойму* (7, с. 156, 183), *свому* (7, с. 76), *твого* (5, с. 30, 107); 5) уживання інфінітива на **-ТЬ**: *видить* (5, с. 27), *обуть* (5, с. 48), *сказать* (5, с. 60), *гануть* (*ганути* – зрозуміти, здогадатися) (5, с. 158), *вимітать*, (7, с. 5), *вижить* (7, с. 7), *побачить* (7, с. 13), *примінить* (7, с. 141), *не чуть* (7, с. 114), *зирить* (*зирити* – пильно дивитися) (7, с. 81), *взять* (7, с. 63), *спрятать*, *удьорить* (7, с. 52) *позбавить*, *поставить* (7, с. 37), *віддать* (8, с. 6); 6) відсутність чергування приголосних у I особі однини дієслів теперішнього часу: *шутю* (7, с. 68); 7) наявність прислівників *тепера*, *стидно* (3, с. 13), *тепера* (4, с. 175), *пока* (4, с. 154), *маркітно* (3, с. 18), *вельми* (7, с. 18, 56), *пішком*, *до рана* (5, с. 185), *кверху* (7, с. 37), *не іначе* (7, с. 90), *удобно* (7, с. 52), *раньше* (7, с. 106), *тута* (7, с. 153), *тамочка* (7, с. 84), *много* (7, с. 56; 8, с. 26), *немного* (8, с. 9), *впереді* (7, с. 168), які відбивають живе народне мовлення поліщуків; 8) наявність прийменника **К**: *к чорту* (2, с. 63), *к берегу* (2, с. 88), *к собі* (3, с. 14), *к воротам* (3, с. 41), *к війні* (3, с. 74), *к людям* (4, с. 20), *ні к чому* (4, с. 62), *к рідному батьку* (4, с. 124), *к*

---

¹⁵ Список скорочень назв поетичних збірок М. В. Никончука див. у кінці статті.

могили (5, с. 171); *к воротам* (5, с. 94), *к чому* (5, с. 60, 154), *к чолу* (5, с. 107), *к любові* (5, с. 210), *к тобі* (7, с. 53), *к дому* (7, с. 74, 82, 127), *к нам* (7, с. 129), *к дяку* (7, с. 163), *к хазяйству* (7, с. 180), *к штурму* (7, с. 115) *к місту* (8, с. 7), *к смерті* (8, с. 31), *к врагам* (8, с. 11); 9) наявність прийменника **КОЛО** (відзначимо також відсутність прийменника біля, оскільки його не використовують у своєму мовленні поліщуки): *коло стежки, коло рову* (7, с. 177), *коло окоренка* (7, с. 202), *коло вороха* (7, с. 79) та деякі інші.

Варто відзначити, що низка наведених рис та інших діалектних слів, які використовує М. В. Никончук, можуть здатися росіянізмами, але насправді ці одиниці варто вважати полісизмами, оскільки вони споконвіку звучать в устах поліщуків (див. також, наприклад, *деревня, напйток* (2, с. 6), *звїзд* (2, с. 7), *огромну* (2, с. 8), *год від года* (2, с. 15), *вітка* (2, с. 41), *не строй* (2, с. 52), *костер* (3, с. 12; 4, с. 18), *кострів* (5, с. 20), *потеряв* (3, с. 44), *теряла* (7, с. 8), *хазяйство* (3, с. 72), *тоски* (2, с. 83), *тоски* (5, с. 45), *обїди* (3, с. 161), *храниться, немного* (4, с. 4), *не здра* (4, с. 14), *не хватає* (4, с. 19), *другого стремління* (5, с. 6), *тоскою, їзїцна* (5, с. 89), *плохим* (5, с. 215), *потеря* (4, с. 167), *їстеба, не построїв* (4, с. 179), *вмершим, женицину* (5, с. 5), *красніє* (5, с. 24), *пожар* (5, с. 65), *празничний* (5, с. 69), *цінив* (5, с. 87), *годам, красна* (5, с. 105), *увїдиши* (7, с. 53), *мінуги* (7, с. 35), *рїшив* (7, с. 31), *в помочі* (7, с. 43), *не жадний* (7, с. 60), *порїшили, врем'я, скрились* (7, с. 71), *така їнтересїя, обчественний* (7, с. 72), *до кровати* (7, с. 97), *получається, случается* (7, с. 16), *случилось* (8, с. 154), *нервні, грязь* (7, с. 17), *не скрила* (7, с. 21), *обратно* (7, с. 22), *случилась, построїв* (7, с. 14), *нічого не стоїть* (7, с. 15), *вроді* (7, с. 23), *остануться* (8, с. 7), *встухла* (8, с. 18), *обичай* (8, с. 54), *раньше, городському, городі* (8, с. 166), *по городу* (8, с. 36) тощо. Зазначимо, що в збірці «Шиндрики да миндрики» часто такі слова використані для створення гумористичного ефекту.

Як було зауважено вище, у поетичних творах М. В. Никончука найбільше представлено лексичних та семантичних діалектизмів (переважно лексеми на позначення явищ природи, пов'язані з лісовою та болотистою місцевістю, зі сфери борництва та бджільництва), частину з яких автор сам пояснює після вірша (наприклад, *плат* – міцна тканина, в яку замотували олійну масу, *творба* – печатання сот (4, с. 44), *поплав* – заплава, *бортниця* – бортьове дерево або дерево, на якому стоїть вулик, *похрадь* – верхня частина видовбаного вуликовго простору, *одер* – поміст для вулика; *крїсло* – розсоха дерева (4, с. 75), *стезно* – пресуюча щока олійниці (4, с. 85), *косар* – косий промінь, *берви* – кладка з колод (5, с. 10), *тор* – стежка (5, с. 10), *лилик* – нічний метелик, *гостре* – розвиліста підпора, *грезно* – гроно (5, с. 41), *морошња, багно* (5, с.

82) – мокре, непрохідне болото, *груда* (5, с. 82) – згромаджений хмиз, складене гілля, *плек* – проталок (5, с. 90), *нетереб* (5, с. 91) – непрочищена дорога, зарості, *лечая* – чарунка, сота; у більш широкому значенні – ямочка (5, с. 146), *неріща* – хмиз (5, с. 165), *лодь*, *лутиця* – щоглова сосна (5, с. 198), *пеля* – горловина (8, с. 56), *корито* – видовжений яр із симетричними берегами (7, с. 22), *стеча* – зустріч (7, с. 80), *гонобель* – вид лікувальної рослини (8, с. 112) тощо.

Водночас натрапляємо на велику кількість слів, які автор не пояснює, а вдумливий читач має зрозуміти з контексту значення того чи іншого слова, хоча, на нашу думку, частину назв складно зрозуміти людині, яка не проживає на Поліссі, не знає особливостей мовлення цього краю (наприклад, *черінна містина* (2, с. 6) – місцевість, на якій гриби ростуть черенами, тобто по кілька разом; *ганив* – когось осоромив, на когось накричав (2, с. 8), *куродимка* (2, с. 26) – димок, *кошеляка* (2, с. 28) – велика коробка із сосни, *заремля* (2, с. 35) – хата бообра, *намег* (2, с. 35) – невеликий теплий дощик; *сябрі* (2, с. 13) – товариші, спільники, спряжники; *прість* (2, с. 48) – пряма дорога, річка; *сталка* (2, с. 37) – низка намиста, *сухостойни* (2, с. 36) – посохлі дерева, ліс, *густ* (2, с. 66) – достаток, добро, *плекхо* (2, с. 81) – місце без рослинності, *затірка*, *затеруха* (3, с. 15) – страва на молоці чи на волі із затертого борошна, *берви* (3, с. 27) – колоди, кладка з колод, *постилка* (3, с. 121) – ряднина, якою носять сіно, солому, рідше – застеляють ліжко, *маркітно* (3, с. 121) – сумно, скучно, погано, *куцачина* (3, с. 121) – короткий піджак, свита, *козяки* (3, с. 55) – усі їстівні гриби, крім білих, *горень* (3, с. 93) – горно для випалювання глиняних горшків, *хмеречі* (3, с. 170) – лісові зарослі, *мерва* (4, с. 33) – дрібна пом'ята потерта солома, сіно, розріджений водою чорний донний ґрунт,¹⁶ *мездра* (4, с. 73) – деревна ендодерма весняної пори, м'яка підкірна оболонка дерева, яка наступного року перетворюється в заболонь¹⁷, *япа* (4, с. 73) – нарід на дереві¹⁸, *приятти* (4, с. 66) – бажати комусь добра, *нізчимний борщ* – пісний борщ (навіть без олії), *гало* (4, с. 88) – лісове болото, не поросле деревами, частина поверхні водоймища, вільна від водоростей, невелика (переважно кругла) площа серед лісу, вільна ві дерев¹⁹ *плекхи* (4, с. 88) – місця без рослинності, *стенають плечима* (4, с. 127) – знизують плечима, *не здолю* (5, с. 32) – нездужаю, не маю здоров'я, сили, *стебка* (5, с.

---

¹⁶ Никончук М. В. Матеріали до лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). – К., 1979. – С. 45.

¹⁷ Там же. – С. 81.

¹⁸ Там же. – С. 45.

¹⁹ Там же. – С. 62, 97.

213) – комора, приміщення, де зберігають зимою городину, *малий корець* (5, с. 213) – малий кухлик для пиття води, *без забари* (7, с. 34) – не забарившись, *не времститься* (7, с. 118) – не заспокоїться, *гамесло* (8, с. 128) – лико, скручене в коло, *окоренок* (8, с. 138) – частина стовбура, що прилягає до кореня²⁰, *остепенитися* (7, с. 151) – заспокоїтися, *ковбана* (2, с. 54) – глибока яма в річці, де закручує вода,²¹ *лозовий остопець* (7, с. 54) – стоптаний постіл із лози, *комля* (2, с. 139) – рибальська снасть у вигляді півколом зігнутої довгої дозини з прикріпленим сітчатим мішком, у яку заганяють рибу,²² *брость* (3, с. 53) – брунька, зачаток листка, квітки або пагона,²³ *дяжжя* (4, с. 62) – смуги лика, з яких плели постолі, *ризи* (5, с. 89) – сліди, які залишають на снігу сани та ін.

Отже, поетична творчість М. В. Никончука свідчить про глибоку любов її автора до Полісся, про те, що цей давній край органічно входив у єство вченого, адже без нього він не уявляв себе як людини, як ученого, як справжнього поліщука. Полісся в нього – це і ліс, і болото, і рослини, і тварини, і бджоли, і села, і міста, і, звичайно, люди, – усе те, чим жив, для чого творив, що хотів залишити після себе. Але найбільше – поліське слово, яке вигравало в його поезії всіма кольорами веселки, виридало з глибини тисячоліть, щоб нагадати про архаїчність найкращого куточка на Землі – Полісся. М. В. Никончук вірив, що за полісизмами – майбутнє, бо ними «... збагачений літературний словник віддачить нам відблиском невідомих граней своєї натхненної комунікативності і поетичної музикальності».²⁴ Крім того, його поетичні твори – джерело для майбутніх літературознавчих та мовознавчих досліджень, які покликані зберегти пласт давньої культури частини прабатьківщини слов'ян – Полісся.

Список умовних позначень збірок М. В. Никончука

- «Веселе весілля» (1991) – 1.
- «Зворини» (1992) – 2.
- «Незгаркамінь» (1993) – 3.
- «Грезно» (1996) – 4.
- «Її величність жінка» (1999) – 5.
- «Тріумфальна арка» (2000) – 6.
- «Шиндрики да миндрики: Книга поліського гумору» (2000) – 7.
- «Голгофа» (2000) – 8.

---

²⁰ Там же. – С. 79.

²¹ Там же. – С. 42.

²² Там же. – С. 134.

²³ Там же. – С. 91.

²⁴ Никончук М. Зворини. – Житомир, 1992. – С. 3.

Галина Гримашевич
Полесский мир в поэтическом творчестве Николая
Никончука

В статье акцентируется внимание на полесских составляемых поэтического творчества Н. В. Никончука, анализируются полесские диалектные особенности, использованные автором в восьми поэтических сборниках.

Ключевые слова: *Н. В. Никончук, Полесье, поэтический сборник, диалектная особенность.*

Galyna Hrymashevych
World of Polesie in poetic creativity Nicholas Nykonchuka

The article emphasis on the poetic art components Polissia M. V. Nykonchuka analyzed Poleskiye dialectal features used by the author of eight poetry collections.

Key words: *M. V. Nykonchuk, Polesie, poetry collection, dialect feature.*